

Ewa Banasiewicz

Hrebenne, st. 17, gm. Horodło, woj.
zamojskie, AZP 85-95/49

Informator Archeologiczny : badania 25, 90-91

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

okresu wpływów rzymskich i przynajmniej częściowo wiązać ją należy z kulturą zarubińską.

W wykopie 2 przebadano warstwę i obiekty (fragm. rowu) pochodzące z XI w. Podobnie jak na osadzie 1B wystąpiły one poniżej poziomu wody gruntowej.

Osada 1D. Zlokalizowana jest na dnie kotliny otaczającej grodzisko. W 1990 r. przeprowadzone zostały badania sondażowe, które wykazały istnienie bezpośrednio u podnóża grodziska, od jego strony zachodniej, nawarstwień kulturowych o miąższości do 2 m. Wiosną 1991 r. wykonano badania geofizyczne, które wykazały istnienie dużych różnic w oporności ziemi. Kierując się wynikami tych badań oraz obserwacją morfologii terenu założono 8 wykopów o łącznej powierzchni ok. 130 m². W wykopach zlokalizowanych od zachodniej strony grodziska, pod warstwami osuwiskowymi pochodzącymi z jego stoku, natrafiono na dobrze zachowane warstwy wczesnośredniowieczne (z XI w.) oraz warstwy starożytne, datowane wstępnie na środkowy okres lateński. W dolnych partiach nawarstwień wyodrębniono kilka obiektów osadniczych, z których, jak się wydaje, przynajmniej 2 to pozostałości głębokich półziemianek. Ponadto we wszystkich wykopach założonych u podnóża grodziska, bezpośrednio na calcu, na gł. ok. 2 m, natrafiono na rowek o szer. ok. 0,3 m i podobnej głębokości, przebiegający półkoleście, równoległe do stoku wzgórka grodziskowego. W górnej części jego wypełniska natrafiono na liczne kamienie, w tym kilka fragm. kamieni żarnowych. W pozostałych wykopach, rozmieszczonych od wschodu i południa grodziska, wystąpiła warstwa kulturowa z materiałem pochodzącym z XI w., pod którym w większości przypadków znajdowała się cienka warstewka z ceramiką z okresu lateńskiego. W jednym wykopie, założonym pod samą skarpią wysoczyzny, wyeksplorowano także 2 niewielkie owalne obiekty (o śr. ok. 1 m), zawierające materiał ze starszych faz wczesnego średniowiecza.

Badania na osadach pokazały, że stosunki wodne w kotlinie otaczającej grodzisko uległy znacznym zmianom i zabagnienie jej nastąpiło po okresie wczesnego średniowiecza.

Stanowisko 2 (kurhan). Znajduje się w odległości ok. 1 km na południe od grodziska. Jest to kopiec o śr. ok. 12 m i wys. ok. 2 m od powierzchni otaczającej go ziemi. Według informacji miejscowej ludności w okolicy istniały jeszcze przynajmniej 2 podobne obiekty, dzisiaj całkowicie już zniwelowane. Środkowa część kopca zniszczona została dochodzącym do jego podstawy wkopem rabunkowym. Wykop archeologiczny o wymiarach 3 x 9 m, obejmujący środkową część nasypu, przyniósł jedynie nieliczne fragm. bardzo drobnych przepalonych kości, znalezionych głównie w jego górnych partiach, kilkadziesiąt zabytków krzemienych oraz kilkanaście bardzo zniszczonych fragm. ceramiki starożytnej. Na samym dnie odsłonięto słabo zachowane ślady konstrukcji drewnianej. Uzyskane dane nie pozwalają jednoznacznie określić chronologii kurhanu ani przynależności kulturowej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN. Przewiduje się kontynuację badań na osadzie 1C.

Hrebennie, st. 17
gm. Horodło, woj. zamojskie
AZP 85-95/49

Państwowa Służba Ochrony Zabytków
Wydział Archeologiczny w Zamościu

Badania prowadziła mgr Ewa Banasiewicz. Finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Zamościu. Osada wczesnośredniowieczna.

Stanowisko leży na rozległym cyplu w dolinie zmeliorowanego cieku, ma znaczną ekspozycję północną sięgającą ok. 8 m, odkryte zostało już podczas badań powierzchniowych AZP w 1984 r. przez S. Jastrzębskiego. Znaleziony wówczas materiał zabytkowy w postaci fragm. ceramiki XII-XIII-wiecznej, rozproszony na powierzchni ok. 2 ha, pozwolił je uznać za osadę wczesnośredniowieczną, należąca do całego ciągu w tym rejonie.

Wiosną 1991 r. społeczny opiekun nad zabytkami archeologicznymi A. Gusiewski zaniepokoił się znaczną ilością dużych fragm. polepy występujących w kilku miejscach na osadzie. Zostało to spowodowane uszkodzeniem obiektów przez intensywną orkę. W wyni-

ku interwencji Konserwatora Zabytków Archeologicznych jesienią 1991 r. na jednym z częściowo zniszczonych obiektów założono wykop o wymiarach 2,5 x 2 m. Na gł. 30 cm w centralnej części wykopu pojawiło się owalne, nieckowate zagłębienie śr. 120–130 cm, wylepione gliną. Pod dwucentymetrową warstwą gliny znajdowały się duże fragm. naczyń ułożone miejscami w 2 warstwach (410 fragm. pochodzi z kilkunastu rozbitych naczyń). Odkryty obiekt można zinterpretować jako dno pieca kopułkowego, którego kopuła została zniszczona i rozproszona na powierzchni. Około 1 m na północny zachód od odkrytego pieca, na gł. 50 cm znajdował się drugi, identycznie zbudowany piec, który w części tylko został wyeksplorowany. Obydwa piece piekarnicze towarzyszyły niewątpliwie obiektowi mieszkalnemu, uchwyconemu w wykopie w małym fragm.; poniżej ziemiarki wystąpiła jama — „piwniczka”.

Piece kopułkowe o podobnej konstrukcji, tzn. wyłożone dużymi fragm. naczyń, wystąpiły na osadzie w Gródku nad Bugiem (jama 78) oraz w Strzyżowie („palenisko” 13,14), towarzysząc obiektom mieszkalnym. Piec w Gródku datowano na X/XI w., znane ze Strzyżowa mają nieco starszą chronologię — IX–X w.

Obiekty odkryte w Hrebennem pochodzą prawdopodobnie z dwóch faz użytkowania w X w.

Imielno, st. 33, gm. Łubowo, woj. poznańskie patrz młodszy okres przedrzymski — okres wpływów rzymskich

Inowrocław, st. 100, gm. loco, woj. bydgoskie patrz młodszy okres przedrzymski — okres wpływów rzymskich

**Janiszewo, st. 1
gm. Lubraniec, woj. wrocławskie**

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadziła mgr Aldona Andrzejewska. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna.

Janiszewo leży ok. 1,6 km w prostej linii na południe od wsi Zgłowiączki. Na prawym brzegu rzeki Zgłowiączki, na którym ulokowane są obie wsie, znajduje się teren występowania źródeł solanki. Jedno z nich, zlokalizowane w Janiszewie, stało się wraz z najbliższymi występującymi śladami osadnictwa przedmiotem badań sondażowych. Działania te mieszczą się w ramach archeologicznej próby identyfikacji osadnictwa wczesnośredniowiecznego związanego z warzelnictwem soli rejonu wsi Zgłowiączki.

W pobliżu źródła odnotowano w wyniku badań powierzchniowych ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego. W celu uchwycenia zasięgu osady i stwierdzenia zalegania warstwy kulturowej wykonano serię odwiertów, które dały wynik negatywny. W miejscach największej koncentracji na powierzchni ceramiki naczyniowej założono 3 wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 60 m². Nie stwierdzono występowania warstwy średniowiecznej, a jedynie nikielne ślady zniszczonej orką warstwy przeworskiej z występującą w niej niewielką ilością ceramiki. Ceramika średniowieczna może zalegać na terenie pól uprawnych w najbliższej okolicy wsi Zgłowiączki, co jednak nie jest śladem funkcjonowania innych wsi w tych miejscach.

Badania nie będą kontynuowane.

Jankowo Dolne, st. 20 i 21, gm. Gniezno, woj. poznańskie patrz późne średniowiecze